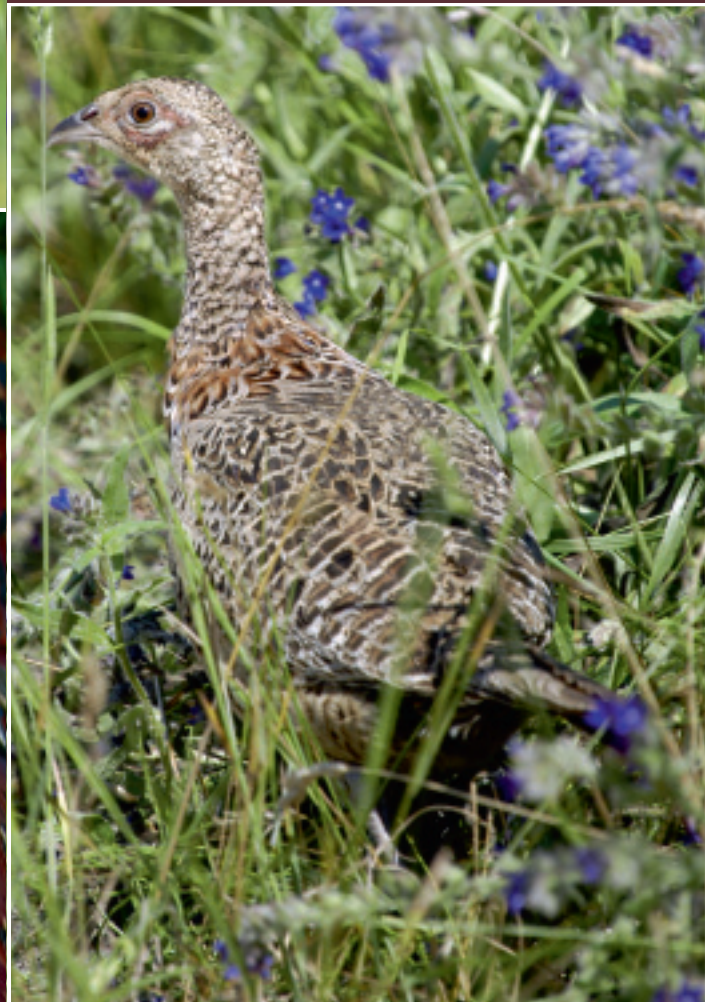

Fasanen

DANMARKS
JÆGERFORBUND

Elevhæfte
Undervisningsmateriale
til Folkeskolens 3.-6. klasse

Dette hæfte indeholder såvel en tekst som nogle opgaver til undervisning i fasanens biologi og levevilkår i Danmark.

Teksten fortæller om fasanens oprindelse, indførelse til Danmark, hvordan den har tilpasset sig den danske natur og har haft succes med udbredelse til alle egne af landet.

Der er et afsnit om bevarelse af fasanens levesteder, samt hvad man kan gøre for at optimere levevilkårene, ikke bare for fasanen, men for hønsefugle generelt.

Du kan også læse om fasanens fysiologi, anatomi og biologi.

Bagest i hæftet finder du opgaver samt en ordliste.
God fornøjelse!

Danmarks Jægerforbund

Indholdsfortegnelse

Fakta om fasanen	4
Fra æg til voksen fasan	5
Føde	6
Levesteder	6
Fjender	7
Fasanen baler	8
Fasanens oprindelse	8
Indførsel til Danmark	9
Fjer	9
Fasanens anatomi	10
Forvaltning	11
Fasanjagt	12
Vildt som spise	13
Fasan-quiz	14
Tipskupon	17
Ordlister	18

Fakta om fasanen

Fasankokken har et grønt hoved, en hvid halsring og en kobberfarvet krop med sorte aftegninger. Den er 70-90 cm lang, heraf er ca. 35-40 cm hale.

Fasanhønen er gulbrun og har også små mørke aftegninger. Den er 55-70 cm lang, heraf er ca. 20-25 cm hale.

Fasaner kan blive op til syv år gamle. Uden for yngletiden optræder fasanen typisk i små flokke; kokke og høner hver for sig. Når yngletiden nærmer sig, etablerer kokkene hver deres territorier. Fasaner er polygame. Det betyder, at en fasankok kan have mange fasanhøner. Den flotteste og stærkeste fasankok kan have over 10 kærester. Men også hønerne kan have flere kærester. De opholder sig typisk indenfor flere forskellige kokkes territorier i løbet af ynglesæsonen.

Noter:

Fra æg til voksen fasan

Fasanen starter som et ud af cirka 12 æg i en rede. Efter 23-28 dages tålmodig rugen klækkes ægget. Fasanhønen får et kuld kyllinger om året. Det er utroligt vigtigt for den lille fasankylling at holde sig tør, finde insekter og at kunne skjule sig, når der er fare på færde. Selvom fasanhønen er dygtig til at lære sine kyllinger alle disse ting, så vil der være mange fasankyllinger, som ikke overlever de første uger af deres liv.

Nogle af de allerstørste farer for fasankyllingen er ræve og krager, men også vejret spiller en vigtig rolle for fasankyllingernes overlevelse. Hvis det regner meget de første uger af kyllingernes liv, så vil en del af dem dø af kulde, fordi de bliver våde.

Kyllingerne er afhængige af et stort proteinindhold i føden de første tre uger af deres liv. I naturen vil de typisk få det fra insekter. Hvis der ikke er insekter, der hvor kyllingerne vokser op, så får de ikke det at spise, de behøver, og mange kyllinger vil dø som følge heraf.

Når kyllingerne er 14 dage gamle, begynder de første svingfjer at vokse ud, og kyllingerne begynder da at tage de første små flyvture. Det er også i denne periode, de begynder at supplere insekterne med korn.

Når fasanen er seks uger gammel, er fjerene vokset ud, og den begynder nu at ligne en voksen fasan. Hvis den overlever alle de farer, der lur, vil den næste år i juni måned være klar til at få sine egne kyllinger.

Tissemyrer er nogle af de insekter, fasankyllingerne spiser.
Foto: Jens Stolt

Føde

Den voksne fasan er ikke kræsen. Den æder typisk frø, bær og insekter. Den kan sågar spise snegle, padder og små firben. Denne fasan spiser foder, som er lagt ud til vildtet.

Levesteder

Fasanen trives bedst i de åbne landskaber, hvor der er god afveksling mellem marker, læhegn, småskove og moser. Hvis vi laver en teoretisk beregning, så vil et par fasaner, der ingen fjender har, i løbet af 10 år blive til 121 millioner fasaner. Landskabet sætter dog en naturlig grænse for hvor mange fugle, der kan være. På et tidspunkt vil der ikke være føde og ynglepladser nok til dem alle. Derfor kan der være mange fasaner i områder med gode levebetingelser for fasaner, mens der i andre områder næsten ingen fasaner findes. I områder med mange rovdyr kan fasanen også have svært ved at etablere sig.

Fjender

Da fasanen er jordrugende (har sin rede på jorden), er den ekstra sårbar i områder med mange firbenede rovdyr som mink, kat, mår, ræv og grævling.

Også fugle som krage, skade, musvåge og duehøg er hårde ved fasanreder og kyllinger.

Fasanhønerne kan trykke (blive liggende) så længe på reden, når der kommer et rovdyr forbi, at den selv ender med at blive taget, og reden bliver efterfølgende plyndret.

Fasanhønerne lærer sine kyllinger at sprede sig og ligge helt stille, når der er fare på færde. Det øger chancen for, at en del af fasankyllingerne overlever de første farlige dage af deres liv. Hvis de lå samlet, ville hele kullet blive spist, hvis de blev opdaget.

Duehøgen er en stor rovfugl, som kan tage de voksne fasaner. Hvis der findes duehøge i et område, kan fasanen ikke lide at være der.

For at beskytte sig imod firbenede rovdyr, lærer fasanerne hurtigt at sove i træerne om natten. Det kalder man, at de tager nattesæde, og de bruger helst grantræer.

Noter:

Fasanen baler

Vejret har stor betydning for fasanernes ynglesucces. Hvis det er en kold og våd sommer, vil mange fasaner dø af kulde, hvis de ikke har mulighed for hurtigt at blive tørre igen. Når fasanen baler, så betyder det, at den støvbader. I stedet for at vaske sig med vand og sæbe, så snupper fasanen et støvbad. Det hjælper den med at holde fjerene rene og pæne og til at slippe af med lus og lopper. Samtidig sikrer en god fjerpleje, at fasanen kan holde kroppen tør, når det regner, og fasanen undgår dermed at komme til at fryse.

Fasanens oprindelse

Oprindeligt hører fasanen hjemme i Asien. Der kan den findes vidt forskellige steder, helt fra Thailands regnskove til Himalayas bjergrige højder. Sorte havet er grænsen for fasanens oprindelige udbredelse mod vest og Japan mod øst. Mongoliet danner den nordlige grænse, Java og Sumatra den sydlige. Der findes oprindeligt 49 fasanarter og 122 underarter.

Det er en blanding af ædelfasanen og den kinesiske ringfasan, som i dag danner grundstammen for de fasaner, vi har i USA, Nordvesteuropa, Australien og New Zealand.

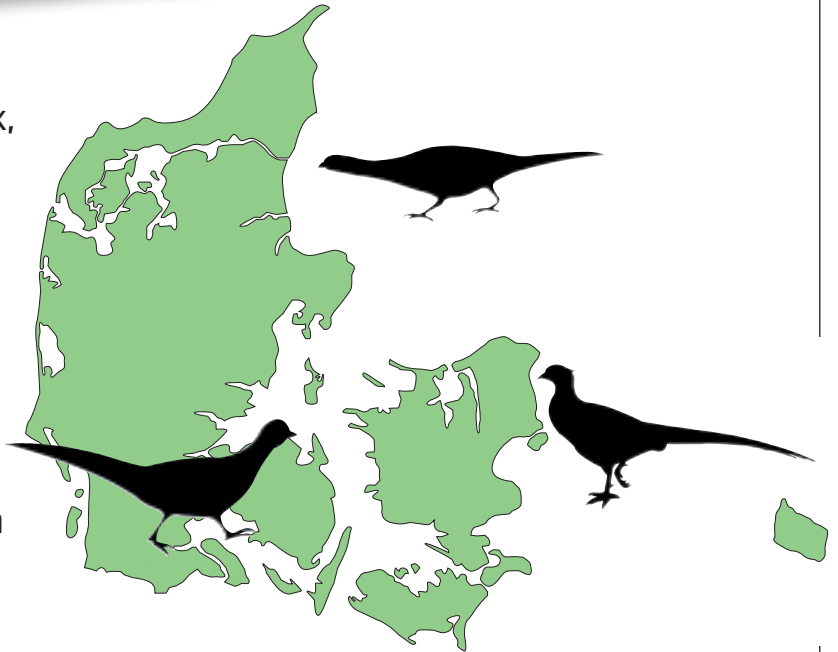
Indførelse til Danmark

Første gang, fasanen kom til Danmark, var, da enkedronning Dorothea indførte den som prydfugl i 1562.

Fra 1562 og frem til 1800-tallet var der flere mere eller mindre mislykkede forsøg på at opdrætte fasaner i Danmark.

I 1828 forsøgte man for første gang at udsætte fasaner i det fri i Danmark. Det var startskuddet til en ny æra, hvor fasanen gik fra at være en prydfugl i bur til at være et eftertragtet jagtudbytte.

I efteråret 1840 blev den første af mange kongejagter efter fasaner afholdt i Kongelunden på Amager. Der blev nedlagt 15-16 fasaner. Da man først fik succes med udsætninger, så spredte fasanen sig hurtigt, og i dag findes den i hele Danmark.

Fjer

Fjer er ikke bare fjer. Der findes fjer, der gør, at fuglen kan holde varmen; fjer, så den ser flot ud, og fjer, der gør, at den kan flyve.

Dækfjer er de yderste fjer, der forhindrer vand i at trænge ind på kroppen og gøre fasanen våd og kold. Dækfjerene kan sammenlignes med, at vi tager en regnjakke på. Under dækfjerene er der dun. De skal sørge for, at fasanen kan holde varmen og ikke får det koldt. Det svarer til, at vi tager en tyk bluse på under regnjakken.

Prydfjerene er vigtige, når fasanen skal være „pæn i tøjet“. Ligesom mennesker er

det vigtigt, at man tager sig godt ud for en mulig mage, så fasankokkens prydfjer har samme funktion, som når vi tager pænt tøj på. Hønerne er mere afdæmpede i farverne, så de er bedre camouflerede, når de ligger på reden.

Flyvefjerene er de fjer, som fasanen har på vinger og hale. Det er disse fjer, der gør det muligt for den at flyve, og uden dem kunne det slet ikke lade sig gøre. Der findes to forskellige slags flyvefjer: styrefjer og svingfjer. Styrefjerene bestemmer den retning, som fuglen flyver i, mens svingfjerene sørger for, at fuglen bliver i luften.

Fasanens anatomi

Hvordan ser fasanen ud indeni?

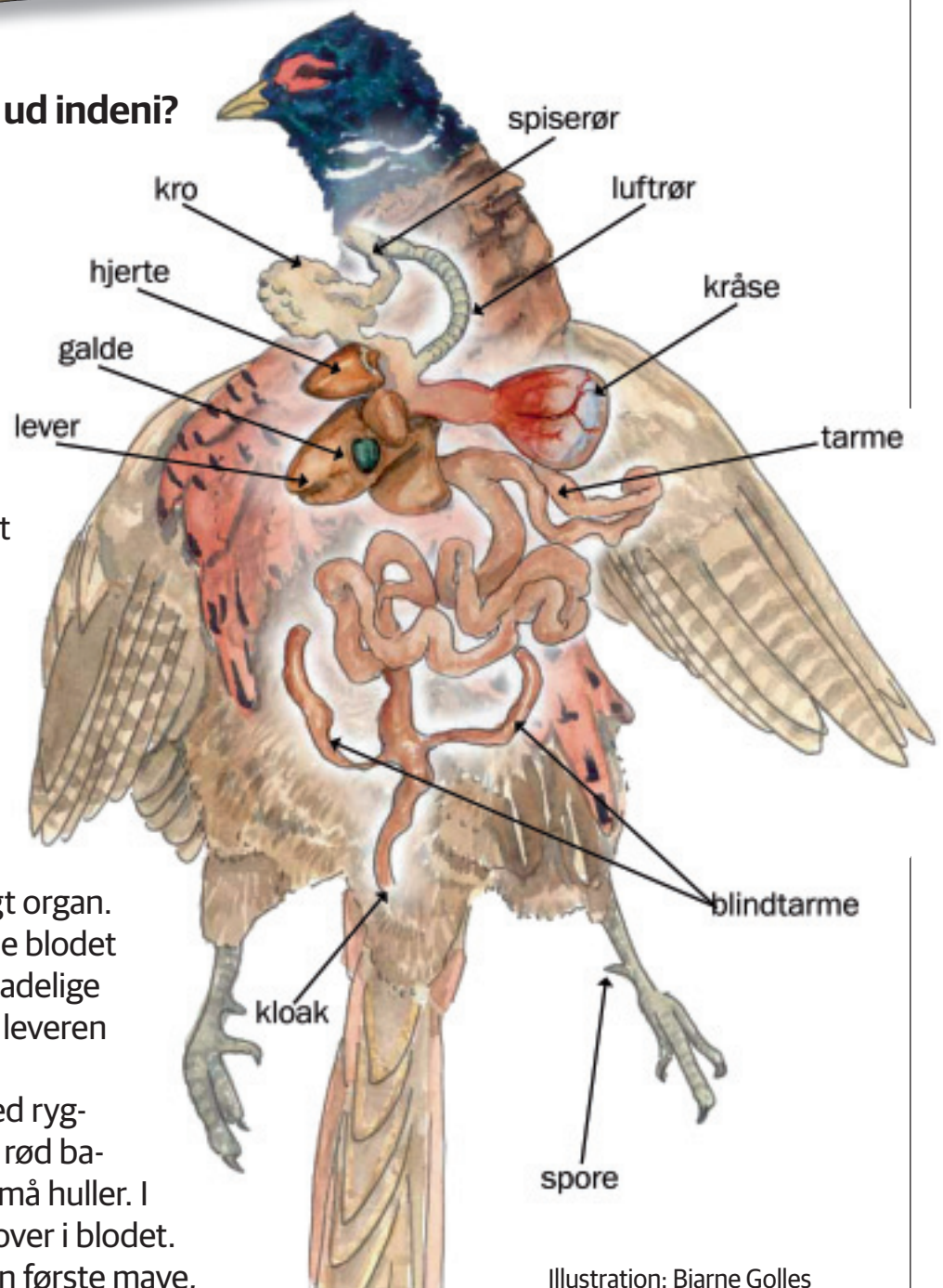

Illustration: Bjarne Golles

Hjertet er et meget vigtigt organ. Det pumper blod rundt i kroppen, og med blodet kommer der ilt og energi til kroppens muskler og hjernen. Hvis ikke hjertet pumper blodet rundt, dør kroppen.

Leveren er et andet vigtigt organ. Den har til opgave at rense blodet for giftstoffer og andre skadelige ting. I bl.a. Frankrig anses leveren for en stor delikatesse.

Lungerne sidder langs med ryggen af fuglen og ligner en rød badesvamp. De er fulde af små huller. I lungerne føres luftens ilt over i blodet.

Fasanen har to maver. Den første mave, som maden kommer ned i, hedder kroen og er en udposning på spiserøret. Egentlig er det mere en opbevaringspose end en egentlig mave. Fasanen kan hurtigt fylde kroen op. Fra kroen sendes maden videre ned i kråsen, som er den anden mave. Da fugle ikke har tænder til at tygge maden med, har den i stedet små sten i kråsen. Stenene knuser maden i maven, inden det sendes videre i systemet.

Efter kråsen kommer tarmene. I tarmene overføres energien fra maden til blodet. For enden af tarmene sidder kloakken. Her kommer både fasanens lort og æggene ud af fasanhønen.

Forvaltning

Mange jægere kan godt lide at gå på jagt efter fasaner. Derfor er der også mange jægere, som gør flere forskellige ting for fasanen, så de bliver ved med at have mange af dem. Det hedder at pleje terrænet.

Blandt andet sørger jægerne mange steder for at forbedre fasanens levesteder. Han/hun sørger for, at den har rigeligt at spise og god mulighed for at gemme sig.

Det gøres bl.a. ved at lave læhegn og fodermarker med dække hele året. Jægerne kan også stille fodertønder op, så fasanen er sikret føde. Desuden skal man sørge for, at der er nogle gode steder for insekter at være, så kyllingerne har noget at leve af. Det er også vigtigt at have nogle steder, hvor fasanen kan komme ud i det fri og tørre sig, når det har regnet.

Hvis man gerne vil have mange fasaner, så er det en god ide at holde bestanden af rovdyr nede. Specielt krager og ræve er der mange jægere, der går på jagt efter, så fasanerne får nemmere ved at klare sig.

Steder, hvor man gerne vil skyde rigtig mange fasaner, sættes fasaner ud til at supplere den vilde bestand. På den måde kan man høste et større overskud, end naturen selv producerer. Der har været tradition for fasanudsætning i Danmark i over 150 år.

Pleje af terrænet kan sammenlignes med landmandens arbejde. Hvis man har arbejdet flittigt, og vejret har været godt, så får man en god høst i hus. Landmanden i form af korn, jægeren i form af mange nedlagte fasaner.

Fasanjagt

Forventningen er stor hos mange jægere, når oktober måned nærmer sig. Jægeren har plejet terrænet og været ude på det mange gange i løbet af året. Nu er det tid til at høste af det arbejde, man har lavet indtil nu.

Fasanen skydes typisk med haglbøsse på enten klapjagt eller jagt med stående eller stødende hund, som f.eks. spanieler.

Klapjagt er den typiske måde, godserne driver deres fasanjagter på. Her står en linje med skytter i den ene ende af såten.

Fra den anden ende går drivere og hundefolk og jager fasanerne op.

Jagtens spænding og udbytte giver jægerne en ekstra tilknytning til naturen og vildtet. Dét gør, at jægerne bekymrer sig for naturen og plejer den for at kunne høste af overskuddet.

Noter:

Blandt nogle jægere er det populært at jage fasaner med stående hund. Når hunden finder en fasan, står den helt stiv og venter på, at jægeren siger, den skal rejse fasanen. Det giver jægeren tid til at komme op til hunden og være klar til at skyde, når fasanen rejser.

Man kan også gå på en linje med hunde, der går tæt på jægeren, og skyde fasanerne, når hundene støder dem, dvs. rejser dem. Til dette bruger man typisk spanieler.

For mange er jagten et pusterum i en ellers travl hverdag. Man tager ud i naturen og vender hjem med ny energi.

Vildt som spise

Vi er i dag ikke længere afhængige af jagt som en måde at skaffe føde på. Derfor må det være andre ting, som er i spil, når en stor del af befolkningen flere gange i løbet af året bevæger sig ud i naturen for at gå på jagt.

For mange jægere har det en stor værdi selv at have nedlagt vildtet, skåret det ud, tilberedt det, for til sidst at kunne nyde det til aftensmad.

Desuden ved man, at rådyret eller fasanen har haft et godt liv, lige indtil det/den bliver nedlagt af et godt skud. Man ved, at kødet er behandlet godt i hele processen, lige fra det blev nedlagt, til det serveres som aftensmad.

Vildt som spise var tidligere en nødvendighed, men i dag er det et supplement til husholdningen og et kvalitetsstempel. Det er uden tilsætningsstoffer og konserveringsmidler, og så er der under 3% fedt i det.

Noget af det, der adskiller jægeren fra andre i befolkningen, er, at jægeren aktivt har taget stilling til at slå det dyr ihjel, som han/hun gerne vil spise.

Når man vælger kyllingen i supermarkedet, har andre slået den ihjel og gjort den klar til gryderne. Derfor tager den, der skal spise kyllingen, alligevel stilling til, at den skal dø, fordi han gerne vil købe den. Hvis ingen vil købe kyllinger, vil producenten ikke længere opdrætte kyllinger og slå dem ihjel, så vi kan købe dem i supermarkedet.

Noter:

Fasan-quiz

Post 1

Nævn fem af fasanens fjender

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Post 2

1. Giv et bud på, hvorfor fasan kokken har de farver, den har?

---

2. Giv et bud på, hvorfor fasan hønen har de farver, den har?

Post 3

Nævn tre gode grunde til at spise fasan i stedet for kylling

1. _____
2. _____
3. _____

Post 4

Nævn mindst tre typiske fødeemner for fasaner

1. _____
2. _____
3. _____

Post 5

Nævn tre ting, der er vigtige for, at en fasan kylling overlever de første tre uger af dens liv

1. _____
2. _____
3. _____

Post 6

Kan fasan kokken have flere kærester på én gang?

Kan fasan hønen have flere forskellige kærester?

Post 7

Her ser du en række dyrespor.
Sæt en ring rundt om det, som
tilhører fasanen.
(Se bort fra størrelsesforhold)

Post 8

I hvilken type landskab finder man typisk fasanen?

1. Udelukkende i skov?
2. Udelukkende på marker?
3. Typisk i åbne landskaber, hvor der er god afveksling mellem marker, læhegn, småskove og moser?

Nr. _____

Tipskupon

Test din viden og se, om du kan tippe en 13'er.

		1	x	2	1	x	2
1	Hvor gamle kan fasaner blive?	3 år	5 år	7 år			
2	Hvor længe ruger fasanhønen på æggene?	23-28 dage	33-38 dage	43-48 dage			
3	Hvor mange kærestere kan en fasan have?	1	5	Over 10			
4	Hvor får kyllingerne protein fra?	Insekter	Korn	Sten			
5	Hvor har fasanen sin rede?	På jorden	I træerne	I huler			
6	Hvordan undgår fasankyllinger deres fjender?	Løber	Ligger stille	Flyver			
7	Hvor sover fasanerne?	På jorden	I træerne	I huler			
8	Hvad farve er fasankokkens halsring?	Hvid	Sort	Rød			
9	Hvor kommer fasanen oprindeligt fra?	Europa	Australien	Asien			
10	Hvornår kom fasanen første gang til Danmark?	1562	1828	1840			
11	Hvor længe har man sat fasaner ud i Danmark?	Ca. 50 år	Ca. 100 år	Ca. 150 år			
12	Hvor meget fedt er der ca. i vildtkød?	3 %	5 %	10 %			
13	Hvad gør fasanen, når den baler?	Støvbader	Lægger æg	Danser			

Ordliste

Anatomi

Beskrivelse af fasanens ydre form og indre opbygning.

Drivere

De folk, som går igennem såten og får fasanerne til at flyve frem til de jægere, som skal skyde dem.

Dække

Planter og buske, som fasanen kan gemme sig i. Det er rigtig vigtigt, så de ikke bliver ædt af rovdyr.

Fysiologi

Beskrivelse af de forskellige funktioner, som f.eks. fasanens organer og fjer har.

Haglbøsse

Det gevær, som jægeren typisk bruger til at skyde fasanen med. Det skyder med patroner, der indeholder ca. 300 små hagl. Det er specielt godt, når man skyder efter noget, som bevæger sig. Hvis man kun havde en kugle eller ét hagl, ville det være meget svært at ramme en fugl, som flyver.

Hundefolk

Generel betegnelse for folk, som har jagthund. Hundefolk er vigtige at have med på fasanjagt, så deres hunde kan finde fasanerne. Hundes lugtesans er meget bedre end menneskets, de kan lugte, hvor fasanerne er.

Klapjagt

Jagtform, hvor der står skytter i den ene ende af en skov eller mark. Fra den anden ende går der folk og hunde igennem, som jager vildtet frem til jægerne.

Kuld

Fællesbetegnelse for de kyllinger, en fasanhøne får.

Proteinindhold

Fasankyllinger har brug for mad med et højt proteinindhold, det får de i naturen fra insekter. Vi mennesker har også brug for proteiner, det får vi typisk fra æg, kød og mælkeprodukter. Protein er et af de tre næringsstoffer, vi primært får vores energi fra. De to andre er fedt og kulhydrat.

Prydfugle

Fugle, man har til pynt. Det er typisk fugle, som er flotte i farverne. Tidligere var det et tegn på rigdom at have fugle, som så flotte ud.

Rovdyr

Dyr, som hovedsageligt lever af at spise andre dyr.

Stødende hund

En type jagthund, som jager vildtet op, når den møder det. En stødende hund skal helst gå tæt på hundeføreren, så han kan nå at skyde, når hunden finder f.eks. en fasan.

Stående hund

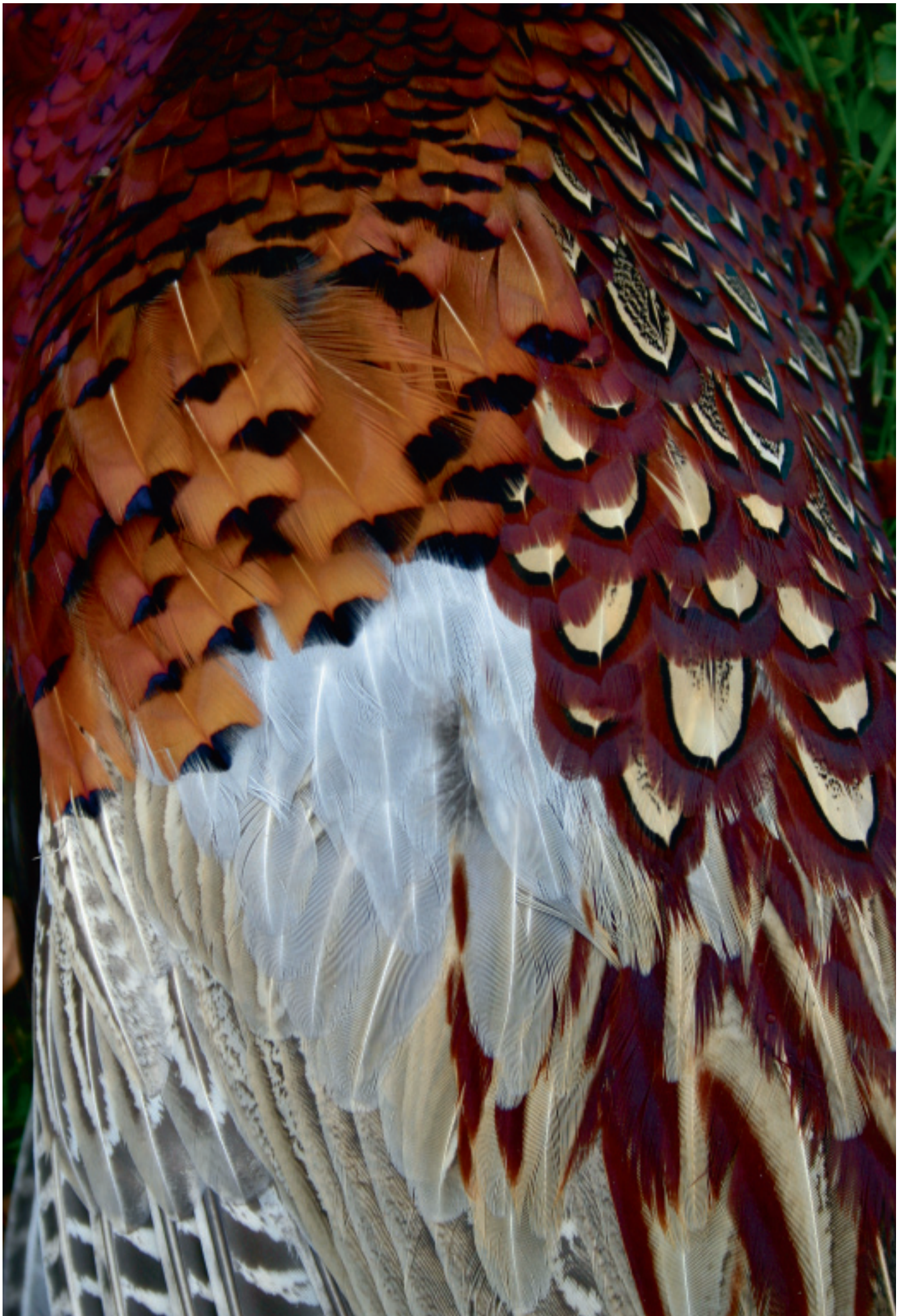
En type jagthund, som tager stand, når den finder en fugl. Det betyder, at den står helt stille og fikserer fuglen. Når jægeren kommer hen til hunden, får den lov til at jage fuglen op, så jægeren kan skyde den.

Såt

Det stykke jord, man går på jagt på. En jagt kan være opdelt i flere såter. Såt nr. 1 er det første stykke, man går på. Såt nr. 2 det andet osv.

Territorie

Det område, som fasanen forsvare over for andre artsfæller. I yngleperioden lader fasan-kokken ikke andre kokke komme inden for sit territorie. Når man ser fasan-kokke slås, så er det, fordi de slås om territoriet.

Støttet med tilskud fra Tips- og Lottomidler til Friluftslivet

Udarbejdet af Danmarks Jægerforbund

Tekst: Franz Holmberg. Layout: Lone Møbjerg

*Foto: Niels Søndergaard, Steen Axel Hansen,
Torben Møller-Nielsen og Jens Stolt.*

Illustrationer: Bjarne Golles, Sergey Yakoulev og Lone Møbjerg

DANMARKS
JÆGERFORBUND

